

## Порівняльна таблиця законопроектів «Про вищу освіту»

Чинний закон	ЗП Табачника - Луцького	ЗП Мірошніченка	ЗП Яценюка	Висновки
<i>Які державні стандарти встановлюються?</i>				
Передбачена розгалужена система державних стандартів (яка зокрема включає перелік кваліфікацій, напрямів і спеціальностей, які винесені зі структури державних стандартів у всіх трьох законопроектах). Не вказано, який відсоток навчального плану має регулюватись державними стандартами, а який — визначатися ВНЗ. МОН визначає	Передбачено, що <b>програми нормативних дисциплін затверджуються МОН</b> (ст. 13, п. 3). Не вказано, який відсоток навчального плану має регулюватись державними стандартами, а який — визначатися ВНЗ.	Систему стандартів складають галузеві стандарти. Не вказано, який відсоток навчального плану має регулюватись державними стандартами, а який — визначатися ВНЗ.	Два види державних стандартів у сфері вищої освіти: 1) Державні стандарти освітньої діяльності у сфері вищої освіти; 2) Державні стандарти змісту вищої освіти. Передбачено, що державні стандарти <b>не можуть займати більше половини навчального плану.</b>	Законопроект Кабміну регулює зміст навчання навіть порівняно з чинним законом, встановлюючи норму про затвердження програм нормативних дисциплін. Законопроект Мірошніченка і Кабміну не встановлюють обмеження щодо того, який відсоток навчального плану має визначатися держстандартами. Законопроект Яценюка обмежує сферу втручання держави у зміст навчання через розробку стандартів.
<i>Хто розробляє та затверджує державні стандарти?</i>				
МОН (ст. 13), крім переліку кваліфікацій, напрямів і спеціальностей, які розробляються МОН, а затверджуються Кабміном)	Розробляє і затверджує МОН (ст. 17, п. 1-3). Переліки галузей освіти і науки винесені з поняття “державний стандарт”, але процедура їх затвердження залишається такою ж, як у чинному законі: розробляються МОН і затверджуються Кабміном (ст. 13)	Державна акредитаційна комісія затверджує (ст. 6, п. 5), не вказано, хто розробляє. Державна акредитаційна комісія затверджує перелік галузей знань і спеціальностей (які не є складовою державних стандартів)	Експертна комісія розробляє (ст. 30, п. 9-1), затверджує Кабмін (ст. 15, п. 2). Перелік галузей і підгалузей знань (які не є складовою державних стандартів) встановлюється Кабміном (ст. 7, п. 4)	Чинний закон і законопроект Кабміну концентрують розробку та затвердження держстандартів. Законопроект Мірошніченка передбачає, що стандарти затверджує ДАК, проте не вказано, хто їх розробляє. Законопроект Яценюка передбачає децентралізацію
<i>Хто видає диплом про освіту?</i>				
Держава, “видається диплом державного зразка” (ст. 9)	Держава, “Державні документи про освіту” видаються вищими навчальними закладами. Зразки документів затверджуються Кабміном.	ВНЗ (ст. 44), при цьому форму та зміст документу про освіту затверджує Кабмін. Відомості про документ заносяться до Державного	ВНЗ (ст. 44), при цьому форму та зміст документу про освіту затверджує Кабмін. Відомості про документ заносяться до Державного	Чинний закон та законопроект Кабміну передбачають, що документи про освіту видаються державою. Законопроекти Мірошніченка та Яценюка віддають це право вищим

		реєстру вищих навчальних закладів.	електронного реєстру документів про освіту	навчальним закладам, відповідно до європейських стандартів.
<i>Хто формує спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій?</i>				
<b>ВАК</b> формує мережу та контролює діяльність, формує нормативні та методичні засади діяльності (ст. 19)	<b>МОН</b> формує мережу спеціалізованих вчених рад, визначає нормативні та методичні засади їх діяльності (ст. 17, п. 1-20).	<b>МОН</b> формує мережу спеціалізованих вчених рад (Прикінцеві положення, п. 10). <b>Національний ВНЗ</b> має право “самостійно створювати разові спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за участі не менше п’яти осіб з відповідним ступенем, двоє з яких працюють в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі)”.	<b>Освітня ліцензійна палата</b> затверджує склад та надає право приймати рішення про присудження наукових ступенів (ст. 31, п.9-3) та відповідно до рівня кваліфікації спеціалізованої вченої ради надає їй право приймати рішення про присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук (ст. 31, п.9-4) <b>Дослідницький</b> університет має право самостійно затверджувати склад спеціалізованих вчених рад (ст. 37, п. 3-3)	Чинний закон надає повноваження з формування рад ВАК. Законопроект Табачника віддає цю функцію у відання МОН. Законопроект Мірошниченка також покладає цю функцію на МОН, але надає право національним ВНЗ (яких за проектом має бути 50) самостійно створювати ради. За проектом Яценюка мережу рад затверджує Освітня ліцензійна палата (більша децентралізація), але тільки дослідницькі ВНЗ формують ради самостійно (тобто це менша кількість ВНЗ ніж передбачається проектом Мірошниченка).
<i>Хто затверджує наукові ступені та перевіряє дисертації?</i>				
МОН “затверджує рішення спеціалізованих вчених рад про присудження наукових ступенів” (ст. 19, п. 1)	МОН “затверджує або скасовує рішення спеціалізованих вчених рад про присудження наукових ступенів доктора філософії і доктора наук” (ст. 17, п. 1-22). Дослідницький університет має право “приймати рішення про присудження в установленому порядку наукових ступенів доктора філософії, доктора наук з видачею державного документа встановленого зразка”.	Для ВНЗ без статусу національних — не вказано; вказано лиш що “науковий ступінь присуджується особі, яка засвоїла [...] програму і публічно захистила дисертацію.” <b>Проте не вказано, хто саме затверджує присудження ступеню.</b> Атестація здійснюється спеціалізованою вченою радою (ст. 43, п. 3) Для національних ВНЗ (яких не більше 50) — затверджує спеціалізована рада ВНЗ (ст. 21, п. 3-5). Процедура експертизи дисертацій	Спеціалізована вчена рада ВНЗ (у ст. 31, п. 9-7 вказано, що Освітня ліцензійна палата має право скасувати рішення спеціалізованої ради у разі порушення законодавства; отже — остаточне рішення приймає спеціалізована вчена рада, ОЛП має право скасувати). Освітня ліцензійна палата доручає експертним комітетам проведення <b>вибіркової</b> перевірки дисертацій (ст. 31, п. 9-7)	За чинним законом законопроект Табачника рішення про присудження наукового ступеню затверджує МОН. Законопроект Мірошниченка передбачає, що національні ВНЗ самі затверджують наукові ступені, водночас процедура затвердження ступеню для інших вищів не деталізована. У законопроекті Яценюка непрямо вказано на те, що наукові ступені присуджують спеціалізовані вчені ради; Освітня ліцензійна палата

	МОН проводить експертизу дисертацій.	не передбачена.		має право їх скасувати при порушенні законодавства.
<i>Чи мають право студенти обирати дисципліни?</i>				
Студенти мають право на “обрання навчальних дисциплін за спеціальністю в межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом” (ст. 54, п. 1)	Студенти мають право на “обрання навчальних дисциплін за спеціальністю і спеціалізацією у межах, передбачених освітньо-професійною, освітньо-науковою програмами підготовки та робочим навчальним планом” (ст. 56, п. 1)	Студенти мають право на “обрання навчальних дисциплін за спеціальністю в межах, передбачених освітньою програмою та навчальним планом” (ст. 53, п. 1-2)	Студент має право “вибирати навчальні дисципліни з переліку, передбаченому навчальним планом, в кількості, що складає <b>не менше двадцяти відсотків</b> загального навчального навантаження” (ст. 21, п. 3-2)	Тільки у законопроекті Яценюка закріплено мінімальний відсоток від навантаження, яке має бути відведене для дисциплін вільного вибору студентів. Решта законопроектів декларують
<i>Хто проводить визнання іноземних дипломів?</i>				
ВАК “вирішує в установленому порядку питання взаємовизнання документів про присудження наукових ступенів” (ст. 19, п. 1)	МОН (ст. 17, п. 1-25); Національний університет має право “визнавати дипломи про здобуті в закордонних університетах кваліфікації магістра, доктора філософії, доктора наук та вчені звання доцента, професора <b>при зарахуванні на строк не більше ніж на один навчальний рік</b> на посаду наукового чи науково-педагогічного працівника під час реалізації міжнародних освітніх та наукових програм” (ст. 24, п. 3-6)	Національний ВНЗ має право приймати рішення щодо визнання в Україні іноземних документів про вищу освіту та наукові ступені (ст. 21, п. 3-5)  <b>Не визначено, хто проводить визнання дипломів для ВНЗ без статусу національного.</b>	Університет і академія мають право “визнавати дипломи про здобуті в закордонних університетах ступені «бакалавр», «магістр», «доктор філософії» (Ph.D.), «доктор наук» та вчені звання «старший науковий співробітник», «доцент», «професор» з усією сукупністю прав, які вони надають, при зарахуванні на посаду наукового чи науково-педагогічного працівника» (ст. 44, п. 4-3)  Освітня ліцензійна палата “вирішує питання взаємовизнання документів про присудження освітньо-наукових і наукових ступенів та присвоєння вчених звань у випадках, коли це не віднесено до повноважень вчених рад вищих навчальних закладів” (ст. 31, п. 9-9).	Законопроект Табачника залишає чинну норму, за якою нострифікацію проводить МОН. Законопроект Мірошніченка дає право національним ВНЗ проводити нострифікацію самостійно, проте не визначено, яким чином має проходити процедура для інших вишів. Законопроект Яценюка надає університетам та академіям право визнавати дипломи. Передбачено, що для інших ВНЗ освітньо-наукові та наукові ступені визнає Освітня ліцензійна палата, проте не прописано процедура визнання іноземних освітніх ступенів.

			У тексті законопроекту не зазначено, хто визнає <b>освітні</b> ступені не для університетів чи академій.	
<i>Хто проводить атестацію викладачів?</i>				
МОН (ст. 18, п. 1)	МОН (ст. 17, п. 1-18)	МОН (ст. 10, п. 1-16)	Освітня ліцензійна палата (ст. 31, п. 8)	Законопроект Яценюка більшою мірою децентралізує управління у сфері освіти, передаючи питання атестації викладачів до Освітньої ліцензійної палати. Інші два законопроекти і чинний закон передають цю функцію МОН.
<i>Яке максимальне навчальне навантаження викладача на одну ставку?</i>				
900 годин (ст. 49, п. 1)	Вказано, що робочий тиждень складає 36 годин. При цьому, передбачено, що “мінімальний та максимальний обсяг навчального навантаження педагогічного і науково-педагогічного працівника на ставку визначається вищим навчальним закладом”, проте тільки у “межах його річного робочого часу виходячи з нормативів кількості”. (ст. 51, п. 1)	Мінімальний та максимальний обов’язковий обсяг науково-дослідного та/чи навчального навантаження в межах його робочого часу визначається “у порядку, передбаченому статутом вищого навчального закладу та колективним договором.” (ст. 47, п. 2). Це означає, що можливе ухвалення у статуті такого порядку, за яким викладачі не матимуть впливу на визначення навантаження.	600 годин (ст. 26, п. 5) При цьому, чітко вказано, що співвідношення між видами робіт науково-педагогічного працівника визначається вченою радою.	Законопроект Мірошниченка дає можливість колективу самим вирішити процедуру встановлення навантаження (що не гарантує автоматично, що процедура передбачатиме участь самого колективу). Законопроект Яценюка чітко встановлює а) максимальне навантаження на 1 ставку і б) вказує, який саме представницький орган ВНЗ може деталізувати навантаження працівників.
<i>Право на проходження стажування, творчу відпустку тощо для викладача</i>				
Вищий навчальний заклад забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних та науково-педагогічних працівників не рідше ніж <b>один раз на п’ять років</b> із збереженням середньої заробітної плати. (ст. 52)	Вищий навчальний заклад забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників не менш як <b>один раз на п’ять років</b> із збереженням середньої заробітної плати.	Вищий навчальний заклад зобов’язаний надати творчу відпустку строком <b>до одного року</b> для підвищення кваліфікації, проведення (оформлення результатів) наукових досліджень і/або стажування <b>не рідше ніж один</b>	Викладач має право проходити наукове стажування у провідних вищих навчальних закладах України та зарубіжних країн <b>не рідше одного разу на п’ять років</b> загальною тривалістю <b>не менше п’яти місяців</b> із збереженням оплати праці.	Законопроект Мірошниченка дає права на тривалішу відпустку, але рідше. Законопроект Яценюка дає право на творчу відпустку 1 раз на 5 років (як у чинному законі та законопроекті Табачника-Луцького), але встановлює мінімальну

		<p><b>раз на сім років</b> із збереженням середньої заробітної плати</p> <p>Результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються при:</p> <p>1) проведенні чергової атестації педагогічних працівників;</p> <p>2) обранні на посаду за конкурсом чи укладанні трудового договору з науковим чи науково-педагогічним працівником.</p>		<p>тривалість такої відпустки. Водночас, законопроект Мірошниченка деталізує, яким чином використовуються результати такої відпустки.</p>
<i>Доплати за науковий ступінь</i>				
<p>Кандидат наук — 15%,                  доктор наук — 20%</p>	<p>Працівникам вищих навчальних закладів установлюються доплати за науковий ступінь доктора філософії або доктора наук в установленому законодавством порядку. (ст. 66, п. 7)</p>	<p>Доктор філософії — 15%,                  доктор наук - 20%</p>	<p>Доктор філософії — 25%,                  доктор наук - 25%</p>	<p>Чинний закон диференціює рівень надбавки для кандидата наук та доктора наук; законопроект Табачника знімає кількісні показники, таким чином створюючи можливість для зниження існуючої ставки надбавки. Проект Мірошниченка залишає чинну норму, тим самим вказуючи на відмінність у статусі доктора філософії і доктора наук. Проект Яценюка піднімає норму надбавки і урівнює її для обох ступенів. Таким чином, доктор наук виглядає більш “почесним”.</p>
<i>На яких правах ВНЗ розпоряджаються майном?</i>				
<p>На правах оперативного управління або власності (ст. 63)</p>	<p>На правах оперативного управління або власності (ст. 65, п. 1)</p>	<p>На правах оперативного управління або у власність (ст. 55, п. 2)</p>	<p>Питання не роз'яснене чітко. Так, у ст. 45, п. 13 передбачене “оперативне управління, власність чи господарське відання”. У ст. 65, п. 1-2 передбачають тільки власність.</p>	<p>Чинний закон, проекти Табачника та Мірошниченка передбачають два формати володіння майном: на правах оперативного управління або передача у власність. Законопроект Яценюка містить подвійні трактування та має бути уточнений у цьому</p>

				питанні.
<i>Пільги щодо сплати податків</i>				
Держава в особі відповідних органів державної влади встановлює пільги в оподаткуванні, сплаті платежів, митних зборів для вищих навчальних закладів (ст. 63, п. 2)	Держава може встановлювати для вищих навчальних закладів пільги щодо оподаткування, сплати платежів, митних зборів тощо (ст. 65, п. 2)	Держава в особі відповідних органів державної влади встановлює пільги в оподаткуванні, сплаті платежів, митних зборів для вищих навчальних закладів (ст. 55, п. 6)  Проектом чітко врегульовано, що “кошти, матеріальні цінності та нематеріальні активи, що надходять вищому навчальному закладу незалежно від форми власності безкоштовно у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань юридичних і фізичних осіб, у тому числі нерезидентів, для здійснення освітньої наукової, оздоровчої, спортивної, культурної діяльності, не вважаються прибутком і не оподатковуються.” (ст. 57, п. 9)	надання пільг по сплаті податків та зборів (обов'язкових платежів), Держава встановлює пільги в оподаткуванні при закупівлі та ввезення на митну територію України навчального, наукового та виробничого обладнання, приладдя та матеріалів, для здійснення освітньої, наукової та науково-технічної діяльності (ст. 66, п. 3).	Порівняно з чинним законом проект Табачника знімає обов'язковість встановлення пільг в оподаткуванні. Проект Мірошеченка найбільш повно та детально регулює питання податкових пільг. Проект Яценюка встановлює обов'язковість тільки конкретного виду пільг.
<i>Куди йдуть гроші, отримані від додаткових платних послуг?</i>				
ВНЗ “самостійно розпоряджається доходами та іншими надходженнями, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг. Таке розпорядження включає в себе право придбання майна та його використання на підставі договорів тощо	Кошти, отримані вищим навчальним закладом у результаті надання платних послуг, використовуються згідно із статутом вищого навчального закладу в установленому законодавством порядку.	Кошти, отримані вищим навчальним закладом незалежно від форми власності за надання освітніх та пов'язаних з ними інших додаткових (окремих) послуг (робіт), не оподатковуються і не можуть бути вилучені в доход Державного бюджету України або місцевих бюджетів. Зазначені кошти знаходяться у розпорядженні вищого	Кошти, отримані від надання дозволених законодавством платних послуг у сфері вищої освіти та пов'язаних з нею інших галузях діяльності, не можуть бути вилучені в дохід державного або місцевих бюджетів.	Чинний закон та проект Табачника дають ВНЗ право розпоряджатися отриманими грошима, проте не створюють запобіжних механізмів від передачі цих грошей до державного та місцевого бюджетів. Проекти Мірошеченка та Яценюка містять норму, котра забороняє вилучати зароблені гроші.

Інна Совсун,  
Центр дослідження суспільства;  
Національний університет Києво-Могилянська академія  
[inna.sovsun@gmail.com](mailto:inna.sovsun@gmail.com)

		навчального закладу і спрямовуються на його статутну діяльність. (57-8)		
--	--	---	--	--